

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (correlational descriptive study) เพื่อศึกษาการมารับบริการที่สถานือนามัยวังหิน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยส่งเสริม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกกับการมารับบริการที่สถานือนามัยของประชาชน ในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในช่วงเดือน กรกฎาคม – สิงหาคม 2543

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรศึกษา (target population) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ บุคคลที่เป็นตัวแทนของสมาชิกในครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน ที่เคยมารับบริการที่สถานือนามัยวังหิน และไม่เคยมารับบริการที่สถานือนามัยวังหินแต่ไปรับบริการที่สถานบริการสาธารณสุขแห่งอื่นๆ เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบของสถานือนามัยวังหิน ตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตากจำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านไร่ หมู่ที่ 3 บ้านท่าไม้แดง หมู่ที่ 4 บ้านวังหิน และหมู่ที่ 11 บ้านพุสะแก เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี นับถึงวันที่ 30 กรกฎาคม 2543 จำนวนทั้งสิ้น 748 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ บุคคลที่เป็นตัวแทนของสมาชิกครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบของสถานือนามัยวังหินเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันที่ 30 กรกฎาคม 2543 เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรก คือ กลุ่มที่เป็นตัวแทนครัวเรือนที่เคยมารับบริการที่สถานือนามัยวังหิน และกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่เป็นตัวแทนครัวเรือนที่ไม่เคยมารับบริการที่สถานือนามัยวังหิน แต่ไปรับบริการที่สถานบริการสาธารณสุขแห่งอื่นๆ ในช่วงเดือน มกราคม – กรกฎาคม 2543 รวมทั้งสิ้น 260 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี ยามาเน่ (Yamane 1970, อ้างในประคอง วรรณสูตร, 2538 หน้า 10)

โดยมีขั้นตอนในการเลือกพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาและเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 เลือกพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้พื้นที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของสถานีอนามัยวังหิน ตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ศึกษาและทำการศึกษาทั้งหมด 4 หมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 2 แยกประชากรเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครัวเรือนที่เคยมารับบริการที่สถานีอนามัยวังหิน และกลุ่มครัวเรือนที่ไม่เคยมารับบริการที่สถานีอนามัยวังหินแต่ไปรับบริการที่สถานบริการสาธารณสุขแห่งอื่นๆ ในช่วงเดือนมกราคม 2542 - กรกฎาคม 2543 โดยดูข้อมูลจากโอ พี ดี การ์ด (OPD card) ได้จำนวนกลุ่มครัวเรือนที่เคยมารับบริการที่สถานีอนามัยวังหิน เท่ากับ 486 ครัวเรือน และกลุ่มครัวเรือนที่ไม่เคยมารับบริการที่สถานีอนามัยวังหินแต่ไปรับบริการที่สถานบริการสาธารณสุขแห่งอื่นๆ เท่ากับ 262 ครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 3 ใช้การเทียบบัญชีรายชื่อไตรยางค์ เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างบุคคลที่เป็นตัวแทนครัวเรือนที่เคยมารับบริการที่สถานีอนามัยวังหิน และที่ไม่เคยมารับบริการที่สถานีอนามัยแต่ไปรับบริการที่สถานบริการสาธารณสุขแห่งอื่นๆ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม เท่ากับ 170 คน และ 90 คน ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 4 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากเลือกครัวเรือนให้ได้เท่ากับขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ตามที่คำนวณได้จากขั้นตอนที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ เอ็กเซล โครเกอร์ (Axel Kroeger, 1983) เลาวอร์ (Lauver, 1992) และอีวาชวิก และคณะ (Evashwick, et al., 1983) แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมารับบริการที่สถานีอนามัยของประชาชนในตำบลวังหิน แบ่งออกเป็น 6 หมวด ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1 - ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษาและหลักประกันด้านสุขภาพ จำนวน 8 ข้อ

หมวดที่ 2 - ปัจจัยส่งเสริม แบ่งออกเป็น 4 หมวดย่อย ได้แก่

หมวดที่ 2 ก - ลักษณะของความเจ็บป่วย จำนวน 2 ข้อ

หมวดที่ 2 ข - การรับรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพ จำนวน 26 ข้อ

หมวดที่ 2 ค - ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย

วังหิน จำนวน 23 ข้อ

หมวดที่ 2 ง - ความคาดหวังต่อการได้รับบริการด้านต่างๆจากเจ้าหน้าที่
สถานีอนามัยวังหิน เป็นความคาดหวังที่ประชาชนต้องการให้บริการนั้นดีหรือให้มีบริการในด้านต่างๆ
จำนวน 23 ข้อ

หมวดที่ 3 - ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ระยะทาง ระยะเวลาและความ
สะดวกในการเดินทางไปรับบริการ จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 การมารับบริการที่สถานีอนามัยวังหิน จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็นการมารับ
บริการในด้านการส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 4 ข้อ ด้านการควบคุมและป้องกันโรค จำนวน 3 ข้อ
ด้านการรักษาพยาบาล จำนวน 6 ข้อ และด้านการฟื้นฟูสภาพและดูแลผู้พิการ จำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข เป็นคำถามแบบปลายเปิด

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ผู้ศึกษาได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ นายแพทย์ชูชาติ พรนิมิตร นายแพทย์ศุภกิจ ศิริลักษณ์ นายจักรี เพ็ญนิเวศน์สุข
นางผกาภรณ์ เพ็ญนิเวศน์สุข และรองศาสตราจารย์ ชลอสรี แดงเปี่ยม ซึ่งมีความเชี่ยวชาญ
ทางด้านที่เกี่ยวกับสถานีอนามัย ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา หลังจากนั้น
ได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อเสนอแนะ

การหาความเชื่อมั่น ผู้ศึกษาได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับ
ประชาชน ในเขตรับผิดชอบของสถานีอนามัยน้ำโจน รวม 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณ
หาความเชื่อมั่น ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach' s alpha coefficient)
(บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ, 2535 หน้า 68) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือแนบมาตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ติดต่อนายแพทย์สาธารณสุข
จังหวัดตาก เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. ผู้ศึกษาประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองตาก เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย
น้ำโจน ในการทดลองเครื่องมือ และประสานงานกับเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยวังหิน เพื่อขอ

ความร่วมมือในการเตรียมอาสาสมัครสาธารณสุขช่วยนำทางในการสำรวจข้อมูลตามครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีอนามัยวังหิน

3. คัดเลือกผู้ช่วยสัมภาษณ์จากนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีจากวิทยาลัยผู้นำปิง อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 3 คน

4. อบรมผู้ช่วยสัมภาษณ์ เพื่อชี้แจงเครื่องมือและฝึกปฏิบัติเก็บข้อมูล เป็นระยะเวลา 1 วัน

5. ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลเป็นเวลา 7 วัน

6. ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน ของแบบสัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูลจำนวน 260 ชุด เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science)

1. ปัจจัยพื้นฐาน วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

2. ปัจจัยส่งเสริม วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 ลักษณะของความเจ็บป่วย วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

2.2 การรับรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพ

2.2.1 ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราลิเคิร์ต (Likert scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

คำถามเชิงบวก

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
-----------	-----	---	-------

มาก	ให้	4	คะแนน
-----	-----	---	-------

ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
---------	-----	---	-------

น้อย	ให้	2	คะแนน
------	-----	---	-------

น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน
------------	-----	---	-------

คำถามเชิงลบ

มากที่สุด	ให้	1	คะแนน
-----------	-----	---	-------

มาก	ให้	2	คะแนน
-----	-----	---	-------

ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
---------	-----	---	-------

น้อย	ให้	4	คะแนน
------	-----	---	-------

น้อยที่สุด ให้ 5 คะแนน

2.2.2 หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วจัดระดับคะแนนค่าเฉลี่ย เลขคณิตแบบอันตรภาคชั้น เป็น 4 ระดับดังนี้

คะแนนระหว่าง	1.00 – 2.00	หมายถึง	รับรู้ไม่ดี
คะแนนระหว่าง	2.01 – 3.00	หมายถึง	รับรู้ปานกลาง
คะแนนระหว่าง	3.01 – 4.00	หมายถึง	รับรู้ดี
คะแนนระหว่าง	4.01 – 5.00	หมายถึง	รับรู้ดีมาก

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยวังหิน

2.3.1 ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราลิกิรท์ (Likert scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

คำถามเชิงบวก

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	1	คะแนน

คำถามเชิงลบ

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้	2	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	5	คะแนน

2.3.2 หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วจัดระดับคะแนนค่าเฉลี่ย เลขคณิตแบบอันตรภาคชั้น เป็น 4 ระดับดังนี้

คะแนนระหว่าง	1.00 – 2.00	หมายถึง	ไม่ดี
คะแนนระหว่าง	2.01 – 3.00	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนระหว่าง	3.01 – 4.00	หมายถึง	ดี
คะแนนระหว่าง	4.01 – 5.00	หมายถึง	ดีมาก

2.4 ความคาดหวังต่อการได้รับบริการด้านต่างๆจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยวังหิน

2.4.1 ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราลิกิรท์ (Likert scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

คำถามเชิงบวก

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

คำถามเชิงลบ

มากที่สุด	ให้	1	คะแนน
มาก	ให้	2	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	4	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

2.4.2 หากค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วจัดระดับคะแนนค่าเฉลี่ยเลขคณิตแบบอันตรภาคชั้น เป็น 4 ระดับดังนี้

คะแนนระหว่าง	1.00 – 2.00	หมายถึง	น้อย
คะแนนระหว่าง	2.01 – 3.00	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนระหว่าง	3.01 – 4.00	หมายถึง	มาก
คะแนนระหว่าง	4.01 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

- ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ
- การมารับบริการที่สถานีอนามัย วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ
- ความสัมพันธ์

5.1 ตัวแปรเกี่ยวกับเพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา หลักประกันด้านสุขภาพ ลักษณะของความเจ็บป่วย ระยะทาง ระยะเวลาและความสะดวกในการเดินทางไปรับบริการ วิเคราะห์โดยใช้ ไค-สแควร์ (chi-square test) และ ฟิชเชอร์เอกแซกต์ (Fisher Exact test)

5.2 ตัวแปรเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย และความคาดหวังต่อการได้รับบริการด้านต่างๆ จากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย วิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยท์ไบเซเรียล (The point biserial coefficient of correlation : r_{pb})